

VAN PLANNEN NAAR UITVOERING

Position paper voor deskundigenoverleg Eerste Kamer
5 februari 2026

1. Regeerakkoord goed startpunt voor groene groei

Het kabinet heeft met “Op koers voor het klimaat en groene groei” in het regeerakkoord een duidelijk ambitiesdocument neergelegd: ambitieus en uitvoergericht. De voorgestelde mix van maatregelen is precies het instrumentarium dat de Nederlandse industrie nodig heeft om te verduurzamen en tegelijk concurrerend te blijven. Het gaat hier o.m. om de Crisiswet Netcongestie, 40 GW wind op zee via Contracts for Difference (CfD), verlengde SDE++-rondes, investeringen in CO-opvang (CCS/CCU), waterstof en kernenergie, voorzetting van maatwerk aanpak voor clusters en regio. VNO-NCW steunt dit pakket van harte, maar het echte werk begint nu: uitvoering. Alleen strakke, tijdgebonden en politiek afdwingbare uitvoering maakt van ambitie werkelijkheid en voorkomt dat investeringen, banen en strategische productie naar het buitenland wegvloeien.

2. Basisindustrie voor weerbare én groene economie

De industrie (inclusief cluster 6) draagt voor 12% bij aan ons BBP en levert meer dan 2 mln directe en indirecte banen.¹ De basisindustrie levert ruim €25 miljard aan toegevoegde waarde, waarvan het grootste deel in economisch-kwetsbare regio's buiten de Randstad. In regio's als Zeeland, Noord-Nederland en Limburg is de industrie verantwoordelijk voor 15 tot 20% van de werkgelegenheid. Daarnaast is de basisindustrie nauw verbonden met lange waardeketens en het mkb. De industrie is van cruciaal belang voor onze strategische onafhankelijkheid en veiligheid en levert een significante bijdrage aan de energietransitie. Kortom, de basisindustrie is de ruggengraat van onze samenleving: energie, staal, kunstmest, plastic en beton vormen de fundamenten van gezondheidszorg (medicijnen), infrastructuur, voedselvoorziening en defensie.

2.1. Unieke positie Nederland

Nederland beschikt bovendien over unieke clusters - Chemelot, Rotterdam-Moerdijk, Zeeland/West-Brabant, het Noordzeekanaalgebied, Noord-Nederland en Cluster 6 - die samen een vruchtbare voedingsbodem vormen voor de verduurzaming van de industrie, circulaire

¹ 18.02.21-VEMW-Sociaaleconomische-bijdrage-van-6-sectoren.pdf

economie, innovatie en de opschaling hiervan. Dit komt door de unieke positie van Nederland voor de industrie, met de ligging aan een delta met zeehavens en een groot achterland. Op termijn kan in Nederland ook goedkope duurzame energie geproduceerd worden door de combinatie van wind op zee, zon en CO₂-opslag.² Ondanks deze gunstige uitgangspositie zijn er in Nederland, maar ook breder in Europa, verschillende fabriekssluitingen geweest door een gebrek aan competitiviteit. In de Chemie is al 20 procent (7,2 Mton CO₂-emissie) van de productie verloren gegaan.

2.2. Industrie wil verduurzamen, maar stuit op knelpunten

RVO heeft een onderzoek gedaan onder de top 60 energie-intensieve bedrijven, gezamenlijk verantwoordelijk voor 80% van de industriële emissies.³ Hieruit blijkt kunnen tot 2030 met 195 concrete projecten 18,5 Mton CO₂ reduceren. De investeringsbesluiten hierover zullen wel op korte termijn genomen moeten worden, om voor 2030 effect te realiseren. Voor de periode ná 2030 zijn bovendien kansrijke, maar nog onzekere projecten geïdentificeerd met een reductiepotentieel van 13,6 Mton CO₂. Bedrijven lopen echter tegen diverse knelpunten aan waardoor investeringen worden uitgesteld of afgesteld:

- Bij ruim 50% van de projecten worden financiën als knelpunt genoemd, zoals nettarieven en niet-passende SDE++.
- Bij circa 40% wordt infrastructuur als knelpunt genoemd, waaronder netcongestie.
- Bij circa 35% wordt regelgeving als knelpunt genoemd.
- Bij circa 30% wordt vergunningverlening als knelpunt genoemd.

Met het realiseren van de plannen zijn de reductiedoelen vlak na 2030 binnen handbereik. Maar let wel, als we niet handelen, vervallen investeringsbeslissingen en verhuizen productie en kennis naar landen met lagere kosten en lagere eisen. Dit ondermijnt ook de klimaatgedachte door verplaatsing van emissies. De industrie heeft de instrumenten om te verduurzamen, maar heeft voorspelbare randvoorwaarden nodig om te durven investeren. Deze komen hieronder aan bod.

2.3. Vraagcreatie Europa 2040 voor duurzame producten

De transitie naar een koolstofarme economie hoeft geen strijd tussen klimaat en concurrentiekracht te zijn. In tegenstelling, het kan juist het startpunt worden van duurzame groei. Nederlandse ondernemers willen bijdragen aan de klimaatdoelen, maar dan moeten Nederland en Europa eerst de spelregels op orde brengen: betaalbare en stabiele energie, duidelijke en voorspelbare regelgeving, technologie-neutrale keuzes, en effectieve bescherming tegen carbon leakage. Met een betrouwbare uitvoering van de Clean Industrial Deal, gerichte publieke steun en vraagstimulerende maatregelen - zoals duurzame overheidsinkoop en heldere productcriteria - ontstaat het investeringsklimaat waarin bedrijven, en vooral het MKB, durven te vernieuwen. Een 2040-doelstelling kan richting geven, mits deze gepaard gaat met concrete waarborgen voor concurrentievermogen, innovatie en werkgelegenheid. Alleen dan wordt de groene transitie geen kostenpost maar een kans.

² Onderzoek: kosten duurzame energie in Nederland en Saoedi-Arabië vergelijkbaar voor industriële ketens - VNCI

³ Inventarisatie CO₂-reductieplannen en knelpunten bij de industrie 2025 | Rapport | Rijksoverheid.nl

3. Fundamentele randvoorwaarden voor uitvoering

1. **Gelijk speelveld.** Het realiseren van een gelijk speelveld voor de Nederlandse industrie met omliggende landen is van belang om investeringen in ons land weer mogelijk te maken, en verdere sluitingen te voorkomen. Daarvoor is het schrappen van de CO₂-heffing onontbeerlijk. Evenals het doorvoeren van de verbreding van de Indirecte Kostencompensatie (IKC), waarbij dezelfde eisen worden gesteld als in de ons omliggende landen. En zo spoedig mogelijk duidelijkheid over de verlaging van elektriciteitskosten door het verlagen van de nettarieven in te voeren. Voor de industrie is het noodzakelijk dat de regelingen en wetgeving snel worden ingevoerd.
2. **Tijdige aanleg van betaalbare infrastructuur** (elektriciteit, CO₂ en waterstof), tijdige beschikbaarheid van betaalbare, hernieuwbare energie en het mogelijk maken en versnellen van vergunningverlening (ook in relatie tot stikstof). Stel Aramis, de cruciale CO₂-opslagketen, in staat om in 2027 een definitieve investeringsbeslissing te nemen door ketenrisico's af te dekken. Geef voorrang de aanleg van waterstofbackbone (Delta Rhine Corridor). Het op het op 4 februari aan de TK verstuurde 'Aansluitoffensief: Acht doorbraken voor beter benutten van het net'. Biedt eindelijk een geloofwaardig perspectief dat er weer flink wat bedrijven kunnen worden aangesloten, die daardoor kunnen groeien en verduurzamen. Graag zien wij hierbij tijdslijnen en heldere afspraken voor een succesvolle implementatie en zo nodig maatregelen om de uitvoering te waarborgen.
3. **De SDE++-uitbreiding en de CfD-programma's** van het kabinet zijn precies wat nodig is, maar behoeven aanpassing en koppeling:
 - SDE++ moet projectgericht, adaptief en flexibel worden (zodat ≥80% van realistische projecten in aanmerking komt);
 - CfD-constructies moeten ook voor industriële elektriciteitsvraag beschikbaar komen, gekoppeld aan wind-op-zee-programmering zodat vraag en aanbod samen worden gegarandeerd.
4. Met het voorzetten van de **maatwerkaanpak voor clusters en regio** kunnen industrie en overheid gezamenlijk de beschikbare projecten en nieuwe projecten tot uitvoering te brengen.
5. Zorgen voor **vraagcreatie: het creëren van een markt voor in Europa** duurzaam geproduceerde producten.

VNO-NCW en MKB-Nederland
Emile Rodenhuis